

TABIIY VA KIMYOVIY TOLALARDAN TAYYORLANGAN IPLARNING SIFAT KO'RSATKICHLARI

Turdiyeva Setora G'ulom qizi
Jizzax politexnika instituti "Metrologiya va
standartlashtirish" kafedrası magistranti
sitoraturdiyeva64@gmail.com

Annotatsiya:

O'z navbatida tabiiy va kimyoviy tolalar aralashmasidan olingan kompleks iplar yigirilgan iplarga nisbatan sifat ko'rsatkichlar va uni aniqlashda bir biridan farqlanadi. O'z navbatida tabiiy va kimyoviy tolalar aralashmasidan olingan kompleks iplar yigirilgan iplarga nisbatan sifat ko'rsatkichlar va uni aniqlashda bir biridan farqlanadi.

Kalit so'zlari: chiziqli, zichlik, kimyoviy tolalar, tabiiy tolalar, aralashma, sifat, Iplar, kvadratik notekislik, merserizasiyalash, appretlash, nisbiy mustahkamligi, fizikaviy-mexanikaviy, tavsiyalar.

Annotation:

On the other hand, complex yarns obtained from a mixture of natural and chemical fibers differ from each other in terms of quality indicators and its determination compared to spun yarns. On the other hand, complex yarns obtained from a mixture of natural and chemical fibers differ from each other in terms of quality indicators and its determination compared to spun yarns.

Key Words: linearity, density, chemical fibers, natural fibers, mixture, quality, Threads, square unevenness, mercerization, appretting, relative strength, physical-mechanical, recommendations.

Аннотация:

С другой стороны, комплексные пряжи, полученные из смеси натуральных и химических волокон, отличаются друг от друга по показателям качества и его определению по сравнению с пряжей из пряжи. С другой стороны, комплексные пряжи, полученные из смеси натуральных и химических волокон, отличаются друг от друга по показателям качества и его определению по сравнению с пряжей из пряжи.

Ключевые слова: линейность, плотность, химические волокна, натуральные волокна, смесь, качество, нити, квадратная неравномерность, мерсеризация, аппретирование, относительная прочность, физико-механические, рекомендации.

Bugungi kunda dunyo miqyosida tabiiy tolalar bilan birgalikda kimyoviy tolalardan foydalanish amaliyoti keng ommalashmoqda. Kimyoviy tolalar tabiiy tolalarga nisbatan mustaxkam sifat ko'rsatkichi bilan birgalikda past tannarxi, kam vaqt va mexnat sarfi hamda istalgan uzunlikda va chiziqli zichlikda olish imkoniyati ularga tabiiy tolalardan ustunlik qilish imkoniyatini bermoqda. Ishlab chiqarishda tabiiy va kimyoviy tolalar aralashmasidan mahsulot ishlab chiqarish mahsulot tashqi ko'rinishi va foydalanish davrini uzaytirish bilan birgalikda iste'molchilarning o'qimachilik mahsulotlariga bo'lgan ehtiyojini qondirishga erishiladi. Ayniqsa bunday ko'rsatkich tabiiy tolalar yetishtirish imkoniyati mavjud bo'lmagan mamlakatlar uchun juda muhimdir. O'z navbatida tabiiy va kimyoviy tolalar aralashmasidan olingan kompleks iplar yigirilgan iplarga nisbatan sifat ko'rsatkichlar va uni aniqlashda bir biridan farqlanadi. Nazariy jixatdan aralashma tarkibida qaysi tolaning ulishi ustunlik qilsa, ipning sifat ko'rsatkichlarida o'sha tolaning xususiyatiga ustuvorlik beriladi. Sifat ko'rsatkichlari hamma iplar uchun umumiy va majburiy bo'ladi. Iplarning foydalanishi bo'yicha sifat ko'rsatkichlari umumiy va qo'shimcha bo'lishi mumkin. Iplar umumiy ko'rsatkichlari bo'yicha quyidagilarga bog'liq:

- ☐ xom ashyoning qo'llanilish turi (aralash - tarkibida turli tolalar miqdori mavjud);
- ☐ chiziqli zichligi, teks;
- ☐ belgilangan chiziqli zichlikdan ruxsat etilgan og'ish, foiz;
- ☐ chiziqli zichlik bo'yicha kvadratik notekisligi, foiz;
- ☐ yigirilgan ip yoki tanho ipning nisbiy mustahkamligi, sN/teks;
- ☐ mustahkamlik bo'yicha kvadratik notekislik foiz;
- ☐ namlik foiz;
- ☐ babinadagi ipning ichki va tashqi nuqsonlari; o'rashdagi nuqsonlar;
- ☐ yog'lantiruvchi yoki yog'lar miqdori, foiz. plarning qo'shimcha sifat ko'rsatkichlariga quyidagilar kiradi:

- ☐ eshilish bo'yicha kvadratik notekisligi, foiz;
- ☐ tuzilishdagi uzayish, foiz;
- ☐ uzayish bo'yicha kvadratik notekisligi, foiz;
- ☐ bo'yoqning chidamligi, ball; appretlash miqdori, foiz;
- ☐ merserizasiyalash darajasi, foiz; oqligi, foiz;
- ☐ parafin miqdori, foiz;
- ☐ kuydirish sifati (etalon bo'yicha).

Iplarning umumiy va qo'shimcha sifat ko'rsatkichlari ularning ishlatilishi bo'yicha belgilanadi. Paxta va aralash yigirilgan iplarning navini baholash standartda belgilangan ikkita uning eng yomon ko'rsatkichlari bo'yicha amalga oshiriladi: tanho ipni uzishdagi mustahkamligi va mustahkamlik bo'yicha kvadratik notekisligi. Buning uchun chiziqli zichlik

bo'yicha kvadratik notekisligi belgilangan me'yordan oshmasligi kerak. Yigirilgan iplar fizikaviy-mexanikaviy ko'rsatkichlari va tashqi nuqsonlarining ko'rinishi bo'yicha, I va II navlarga bo'linadi. Yigirilgan iplar navini aniqlashda fizikaviy-mexanikaviy ko'rsatkichlari Ipning asosiy xossalari va tolaning fizik-mexanik xossalari o'rtasidagi bog'liqlikni chuqurroq o'rganish asosida yigirilgan ip qanday xususiyatlarga ega bo'lishini avvaldan formulalar orqali hisoblab topish muhim ahamiyatga ega. Ikkinchi tomondan ip xususiyatlari faqat tolaning xossalarigagina bog'liq bo'lib qolmay yigirish texnikasining ishlashiga, unda o'rnatilgan ko'rsatkichlarga, ishlab chiqarishni tashkil etish bilan bog'liq ko'plab omillarga ham bog'liq. Bunday ko'p irralli masalani hal etish uchun barcha omillarni ta'sirini hisobga oluvchi formula bo'lishi imkoniyatdan yiroq. Shuning uchun ushbu maqolada qo'yilgan masalani hal etish borasida olib borilgan nazariy va amaliy tadqiqotlar natijalarini umumlashtirish, ularni tahlil etish, eng muhimi bo'lajak mutaxassislar uchun shunday masalani hal etishda e'tiborga olish lozim bo'lgan tavsiyalarni berish asosiy maqsad etib belgilangan. Mualifalar tomonidan tabiiy va kimyoviy tollardan olingan iplarning sifat ko'rsatkichlarini baxolash va amaliy tadqiq qilish ustida tadqiqotlar davom etmoqda.

Maxsus tizimlar sifat boshqaruvining o'zigagina xos bo'lgan ishlar ketma-ketligidan iborat. Ta'minlovchi tizim esa sifat boshqaruvini turli darajadagi ma'lumot, axborot, xabarlar, kadrlar va resurslar bilan ta'minlashni o'z zimmasiga oladi. Sifat boshqaruvining ushbu tizimlari mexanizm vazifasini bajargani sababli, barcha operatsiyalarni qamrab olmagan. Mahsulot sifati uni loyihalash va ishlab chiqarish bosqichlarida shakllanadi va foydalanish bosqichida saqlanadi. Har bir bosqichda sifatga ma'lum omillar va sharoitlar ta'sir qiladi. Mahsulot sifatini ta'minlash omili sifatida xom ashyo, materiallar, konstruktiv elementlar yoki umuman mahsulot xususiyatlarini o'zgartiruvchi o'ziga xos kuch tushuniladi. Bunga quyidagilar kiradi: mehnat obyektlari va asboblari, asbob -uskunalar, texnologiya, shuningdek ishlab chiqaruvchilar, ishchilar, ishlab chiqarishni tashkil etuvchilarning kasbiy bilim va ko'nikmalari. Faktor va shartlarning eng uyg'un kombinatsiyasini ta'minlash sifatni ta'minlash va mahsulot sifatini boshqarishning eng muhim va murakkab vazifalaridan biridir. Mahsulot ishlab chiqarish bosqichida uning sifatiga ta'sir etuvchi omillarni quyidagilarga bo'lish mumkin: texnik, tashkiliy, axborot, ijtimoiy, iqtisodiy. Texnik omillarga quyidagilar kiradi: mehnat ob'ektlarining sifati: xom ashyo, ateriallar, sotib olingan komponentlar, hujjatlar va hokazolar.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yhati:

1. U. Matmusayev. To'qimachilik materialshunosligi (metodik ko'rsatmalar). Toshkent, TTYESI, 1990.
2. T. Ochilov. Metrologiya va standartlashtirish (ma'ruza matni). Toshkent, TTYESI, 2004.

3. Sh.R.Marasulov «Paxta va kimyoviy tolalarni yigirish». II-qism, T., 1979й.
4. Абдурахманов А. А. «Экономика и общество» №10(89) 2021 www.iupr.ru роль стандартизации и повышения качества продукции.
5. 5.Абдурахманов Азиз Абдухаликович. оценка неопределенности измерений в цифровую эру//академический исследовательский журналif-7.4январь 2023 том 1 выпуск.
6. 6. Hamidov JA, Murodova AY (2023) Theoretical foundations of development of professional competence of future engineers based on virtual educational technologies. Science and innovations, 2023/2, pp. 182-189.
7. Murodova AY (2023) Creating an organizational-structural model of preparing future engineers for their professional activities based on virtual educational technologies. International scientific-practical conference on "Digitalization of modern education: problems and solutions". UzDJTU. Pages 188-191.
8. Murodova AB PEDAGOGICAL-PSYCHOLOGICAL CHARACTERISTICS OF PROFESSIONAL SKILLS FORMATION OF FUTURE TEACHERS //Scientific progress. - 2021. - T. 1. – no. 5. - S. 259-263.
9. Hamidov J., Muradova A. TECHNOLOGY FOR DEVELOPMENT OF PROFESSIONAL AND TECHNICAL COMPONENTS OF FUTURE ENGINEERS THROUGH VIRTUAL EDUCATIONAL TECHNOLOGY.
10. Muradova A. TECHNOLOGY OF DEVELOPMENT OF PROFESSIONAL AND TECHNICAL COMPONENT OF FUTURE ENGINEERS BY MEANS OF VIRTUAL EDUCATION TECHNOLOGY //Science and innovation. - 2023. - T. 2. – no. B2. - S. 306-311 .
11. Abdurasulovich, Hamidov Jalil, and Murodova Aziza Yorkin Kyzi. "THEORETICAL BASIS OF PROFESSIONAL COMPETENCE DEVELOPMENT OF FUTURE ENGINEERS BASED ON VIRTUAL EDUCATIONAL TECHNOLOGIES." Science and innovation 2. Special Issue 10 (2023): 182-189.